

ſia adhæreat & ſubiiciatur capiti ſuo quod eſt Chriſtus.
¶ Verūtamē & uos ſinguli unusquiſq; ſuam uxorem ut ſe diligit, mulier autem ut timeat uirum.) Quoniā una natura in uiro & fœmina eſt; idcirco uir quaſi ſeipſum ita mulierem diligere commonetur: mulier autem quia perſona inferior eſt conditionis cauſa non naturæ, uiro ſubiecta, timere eum iubetur.

CAPVT VI.

FILII obaudite parentibus ueſtris, hoc enim iuſtum eſt: Honora patrem tuū & matrem.) Exod. 20
Lex datur filiis, ut quia parentibus autoribus conſtant obediant eis. Iuſtum eſt enim ut reuerentiam exhibeant eis, per quos ſunt.

¶ Quod eſt mandatum primum promiſſionis ut bene ſit tibi & ſis longæuus ſuper terram.) Promiſſio hæc in Exodo continetur, ut honorifici ſint parentes & bene eſſent & prouectiores fierent ætatis. Quomodo tamen hoc primum mandatum dixit, cum conſtet primū mandatum ita cōtineri: Non ſint tibi alij dii præter me. Deinde: Non facies tibi ſimilitudinem ullam quę ſunt in cælo ſuſum, & in terra deoſum. Tertium: Non ſumes nomen domini dei tui inuanum. Quartum: Obſeruabis, inquit ſabbata mea. Quintum autem: Honora patrem & matrem & cætera. Sed quia prima quatuor mandata ad deum pertinent, hæc in prima tabula contineri ſubintel ligūtur. Cætera ad hominē, ut honoret parētes, non occidat, non fornicetur, non furetur, non falſum teſtimonium dicat, neq; quicquam proximi ſui cōcupiſcat. Hæc ſex mandata in ſecunda tabula uidētur ſcripta, quorum primum eſt, honora patrem & matrem. Hac cauſa ergo dixit, quod eſt mādatum primum in promiſſione, ut diſcerneret inter mādata quæ ad deum & inter ea quæ ad hominem pertinent. ¶ Et patres nolite ad iracundiam prouocare filios ueſtros, ſed educate illos in diſciplina & correptione domini.) Vt lex poſſit ſeruari qua cautū eſt, ut filij honorificent parentes, parētibus quoq; alia lex ab apoſtolo datur, ut ſic imbuant filios, ne mandata

legis contemnant, quia si in timore domini fuerint enutriti, poterunt obseruare quæ præcepta sunt. Nam si ad iram prouocant filios, nec ipsi modum legis custodiunt. Cogere enim eos uident, ut præuaricatores inueniatur. In ira enim nemo agnoscit quid sit utile: idcirco temperantiam parentum exemplo debent addiscere, ut quæ utilia sunt sectentur. Meminisse enim debent patres, quia & ipsi fuerunt filii, & noluerunt utique exacerbari à patribus. Filii quoque cognoscere debent quod futuri sunt patres, & nolunt inhonorari ab eis. Idcirco utriusque exhibeant inuicem quod exquirunt ad inuicem. ¶ Serui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis uestri sicut Christo. Quonia omniū sublimior & sola potens est religio nostra, & quæ creditibus cælorum regna pollicetur. Ne hac igitur causa superbia nasceretur hominibus, oēs debita conditionum & officiorum presentium iubentur exoluere, ut & magis incitant perfidorum animos ad culturam dei, quam uident & iustam & humilem: Videntes autem deum meliorasse seruos, & in reddendis obsequiis fideliter profecisse: Serui quoque dum cernunt mansuetudinem dominorum, omni auaritia concupiscunt fidem, cuius tam placidis retinaculis gubernatur humana officia. Nam & qui in reditione est, si habuerit famulum non uult contineri ab eo, ideoque nec ipse debet continere dominum suum, & sicut uult agere secum, ita & ipse agere debet cum seruo suo, & sic poterit placere deo. ¶ Non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes, facientes uoluntatem dei ex animo cum benignitate seruientes domino & non hominibus, scientes quod unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc consequetur à domino siue seruus siue liber. Propter timorem dei iusta & fidelia uult hominibus exhiberi seruitia. Deo enim seruit cuius iura in obsequiis domini carnalis custodit, quem sibi pro iustis actibus in die iudicij uicem reddere & ceteris omnibus audit testari. Quæ res potest proficere etiam ad salutem dominorum. Videtes enim, quod difficile est, seruos dei per gratiam factos fideles ministros, poterunt dei gloriam collaudare. ¶ Et uos domini eadem facite ad illos dimittentes

dimittentes minas, scientes quod & uester & illorum do-
minus est in cælis, & personarum non est acceptio apud
deum.) Non ignorâtes utiq; carnales domini, deũ omni-
um dominũ esse cõmunem, talia exigant seruitia, qualia
à se exigì non ferât ægre. In qua enim quis mensura mē
surauerit, metiet illi, dñs em̄ iustus iudex, causas discer-
nit non personas. ¶ De cætero confortamini in dño & in
potentia uirtutis eius.) Post omnia merita & hortamen-
ta & disciplinæ ordinem traditum religiose, & disposi-
tionem mysterij manifestam, robustos illos uult esse in fi-
de, fiducia potestatis dei, ut scientes firmam esse spem
promissionis, prompti sint circa obsequia dei, erigentes
gubernacula cõtra fluctus excitos impudentia inimici.
Tempestatem enim dei seruis cõmouet, sed ipse naufra-
gium facit. ¶ Iuduimini uos armis dei, ut possitis stare
aduersum nationes.) Arma dei fides est stabilis, per quã
solam semper uictus est satanas. ¶ Quoniã non est uobis
colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus
principatus & potestates huius mundi, tenebrarum ha-
rũ rectores, aduersus spiritalia nequiciã in cælestibus.)
Certus apostolus quia exitia quæ à perfidis dei famulis
irrogantur, autore diabolo ministrãtur, cuius altitudo
grandis & hominibus impossibilis est, monet aduersus
hæc arma dei sumenda, cuius solius uirtute superantur
& destruuntur omnia machinamenta eius. Ipse est e-
nm̄ cuius satellites sunt, quos tenebrarum harum dicit
rectores spiritus nequissimi qui degunt in cælestibus in
firmamento mundi. ¶ Hi sunt erroris duces, tenebra-
rum rectores, hoc est, ignorantia & perfidia præpositi.
Rectores enim tenebrarum in peruersum intelli-
gendi sunt, gubernare quasi incredulitatis magistri.
¶ Ideo accipite uniuersitatem armorum, ut possitis re-
sistere malo, & in omnibus perfecti stare, succincti lum-
bos uestros ueritate, & induti loricam fidei
& calciati pedes in præparatione euangelij pacis: Super
his omnibus assumetes scutũ fidei in quo poteritis omnia
tela maligni ignita extinguere, & galeã salutis & gladiũ
spiritus

Matth. 7

spiritus quod est uerbum dei. Quoniam contra atrocissimos hostes & omni tergiuersatione callidos bellum gerimus, idcirco omni cautela & sollicitudine uigilare debemus, ut quacunq; tentauerint munitos nos & præparatos inueniāt. Necesse est enim ut & deus adiuuet, quos uiderit in præcibus uigilare, & de armis eius expectare uictoriam. In huiusmodi autem bello sobria mēte opus est, & pura conscientia, quia non contra carnalia nequicia, sed aduersus spiritualia dimicatur. Cōtra terrigenos enim hostes corpus sagina roboratur, & poculis mens incitatur, ut repugnandi sumat audaciam. Aduersus spiritualia enim nequicia, spiritualiter repugnandum est, & sobrietatis & abstinentiæ arma sumenda sunt, ut in fusi sancto spiritu immundos & erraticos spiritus deuincamus. Sic itaq; succingemus lumbos nostros in ueritate, si parati sumus errori resistere. Omnis enim qui operari uult succingit se, ut ablato impedimento diligentius operetur. Per omnem orationem & precem orantes in omni tempore in spiritu, & in ipsum uigilantes, in omni perseverantia & obsecratione pro omnibus sanctis & pro me, ut detur mihi sermo in adaperitionem oris mei, exerte notum facere mysterium pro quo legationem fungor in catena, ut in ipso exerta libertate utar prout oportet me loqui.) Si recte cōuerseremur, spiritus sanctus manet in nobis, & quod postulamus possumus impetrare. Hoc est ergo in spiritu semper orare, munda conscientia & si de integra precem ad deū dirigere. In carne enim orat qui polluta mente precatur iterum peccaturus, non de euentu aut subreptione sed de proposito. Sed potest non peccari ad mortem, si perseveranter oretur ut animus sedula mente intentus sit semper in dei legē, ea meditans die noctuq; quæ amat deus, tunc & pro sanctis possunt orare. Non est enim indignum ut pro inuicem sollicita sint membra, nec temerarium poterit uideri si pro magistro discipuli idonei interpellent, adiuuantes eum ut postpositis impedimentis libertate utatur ad prædicandum, sicut traditum est ab autore, ne pressus ui tribulationum,

Ipsa

Ipsa formidine acumen doctrinae obtundat, amissa seueritate. Duplici igitur genere pro se orandum hortatur, ut & sensus eius impleat spiritu ad eloquendum plene mysterium, & facultas illi detur audaciae in asserendo, quam utique precè libèter audit deus. Videt enim legationem suam in Apostolo despici, unde utique indignatus in causa sua non negabit effectum. Si enim consuetudo & lex est, legatis hominum non inferre exitia, qua praesumptione & audacia legatis dei non solum exitia sed & mors irrogatur? quare & dicit: Pro quo legationem fungor in catena. Non enim permittebas libere loqui, sed in subiectione & necessitate uerba dei referens, uinculis, plagis subiiciebas & mortibus: Et lapis datus est enim, & ad bestias pugnavit Ephesi. ¶ Ut autem sciatis & uos ea quae circa me sunt quid agam, plene notum faciet uobis Tychicus dilectus frater & fidelis minister in domino, quem misi ad uos in hoc ipsum ut cognoscat qua circa uos sunt, & consoletur corda uestra. ¶ Per Tychicum cum Ephesii discunt quid agat apostolus, & idem cognoscit quod agerent Ephesii. De Apostolo, quia diuina erant quae agebat dubium non erat, sed hoc sciendum erat de eo quod ageret inter perfidos & infidias eorum. ¶ De Ephesiis uero hoc cognoscendum si proficerent nec ne. Ut ergo obedirent & libenter audirent uerba Tychici hunc commendat, & fratrem istum dilectissimum uocans & ministrum dei idoneum. ¶ Pax fratribus & charitas cum fide a deo patre & domino Iesu Christo. ¶ Pacem quae est ianua dilectionis, optat esse cum fratribus & charitate cum fide, ut ingressi per pacem possint manere in charitate, quae ex fide. Hæc est enim dei patris & filij eius domini nostri Iesu Christi. ¶ Gracia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Iesum Christum in incorruptio- ne. ¶ Præscius Apostolus multos futuros desperatae fidei sensum habentes de domino nostro Iesu Christo, cum his æternam gratiam dicit mensuram qui diligunt Christum, recte de illo & cum dei patris uoluntate sentientes. ¶ Qui enim de generem hunc dicunt data illis gratia auferetur.